

MADANIYATLARARO MULOQOT VA UNING ZAMONAVIY JAMIYATDAGI AHAMIYATI

Oybek Ibragimov Ulug'bek o'g'li

Technology menejment and communication instituti

“Central registration” bo‘limi bosh mutaxassisi

oybek.06@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada madaniyatlararo muloqot tushunchasi va uning zamonaviy jamiyatdagi ahamiyati o‘rganiladi. Globalizatsiya davrida turli madaniyatlar o‘rtasidagi aloqalar kuchayib borayotgan bir paytda, madaniyatlararo muloqot xalqlar o‘rtasida tushunmovchiliklarning oldini olish, ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyotga hissa qo‘shishda muhim rol o‘ynaydi. Maqola madaniyatlararo muloqotning jamiyatdagi o‘rni, uning ta’sirlari va rivojlanish yo‘nalishlarini yoritib beradi.

Kalit so‘zlar: madaniyatlararo muloqot, globalizatsiya, zamonaviy jamiyat, tushunmovchilik, ijtimoiy hamkorlik, madaniy farqlar.

Annotation: This article examines the concept of intercultural communication and its importance in modern society. In the era of globalization, while the relations between different cultures are increasing, intercultural dialogue plays an important role in preventing misunderstandings between peoples and contributing to social and economic development. The article sheds light on the role of intercultural communication in society, its effects and directions of development.

Key words: intercultural communication, globalization, modern society, misunderstanding, social cooperation, cultural differences.

Zamonaviy jamiyat globalizatsiya jarayonining jadallashuvi natijasida tobora ko‘proq turli madaniyatlar bilan o‘zaro aloqada bo‘lib bormoqda. Natijada, har xil madaniy qatlamlar o‘rtasidagi tushunmovchiliklar, madaniyatlararo ziddiyatlar ham yuzaga kelmoqda. Shu nuqtai nazardan, madaniyatlararo muloqot muhim vosita sifatida ko‘riladi. Bu muloqot xalqlar, millatlar va guruhlar o‘rtasida tinchlik, barqarorlik va tushunishni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Madaniyatlararo muloqot tushunchasi

Madaniyatlararo muloqot bu turli madaniy guruhlar vakillari o‘rtasidagi aloqalarni o‘z ichiga oladi. Ushbu muloqot jarayonida har bir guruh o‘z madaniy qadriyatlarini, urf-odatlarini va hayotga bo‘lgan qarashlarini tushuntiradi va boshqa madaniyatlarni anglashga intiladi. Madaniyatlararo muloqotga oid birinchi ilmiy tadqiqotlar XX asrning ikkinchi yarmida paydo bo‘lib, xalqaro munosabatlar va madaniyatlararo hamkorlik masalalariga e’tibor qaratilgan.

Globalizatsiya va madaniyatlararo muloqot

Globalizatsiya jarayoni millatlar o'rtasidagi iqtisodiy, siyosiy, madaniy aloqalarni jadallashtirdi. Chegara bilmas axborot texnologiyalari, xalqaro sayohatlar va ko'p millatli kompaniyalar orqali madaniyatlararo muloqot endi dunyoning eng olis burchaklarida ham sodir bo'lishi mumkin.[1] Bu esa turli xalqlar va millatlarning bir-biriga nisbatan hurmat va tushunish hissini rivojlantiradi. Shu bilan birga, globalizatsiya mahalliy madaniyatlarni yo'q qilish xavfini ham tug'dirishi mumkin. Madaniyatlararo muloqot bu xavfni oldini olish va turli madaniy o'ziga xosliklarni saqlashga ko'mak beradi.

Madaniyatlararo muloqotning ijtimoiy ahamiyati

Zamonaviy jamiyatda madaniyatlararo muloqot ijtimoiy birlik va uyg'unlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.[2] Turli madaniyatlar o'rtasidagi muloqot xalqlarni birlashtiradi va millatlararo nizolarni oldini olishga yordam beradi. Masalan, ko'p millatli mamlakatlarda madaniyatlararo muloqot tinchlik va barqarorlikni saqlash uchun zarur shart hisoblanadi. Tushunmovchilik va noto'g'ri tushunishlar madaniy ziddiyatlar va mojaro manbai bo'lishi mumkin, shu sababli madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish katta ahamiyat kasb etadi.

Madaniyatlararo muloqotning iqtisodiy va siyosiy ahamiyati

Madaniyatlararo muloqot nafaqat ijtimoiy, balki iqtisodiy va siyosiy sohalarda ham muhim ahamiyatga ega.[3] Xalqaro savdo-sotiq va biznes aloqalarining kengayishi madaniyatlararo tushunishni talab qiladi. Turli madaniyatlar vakillari bilan ishlash madaniy farqlarni tushunishni talab qiladi, bu esa iqtisodiy manfaatlarga erishishda asosiy vositadir.

Siyosiy sohada esa xalqaro munosabatlar tobora murakkablashib, madaniyatlararo muloqot diplomatlar va davlat rahbarlari o'rtasida muhim o'rin tutmoqda. Xalqaro muzokaralar va kelishuvlar madaniyatlararo tushunishga asoslangan bo'lsa, ular samaraliroq bo'ladi.[4]

Madaniyatlararo tushunmovchiliklar va ularni bartaraf etish usullari

Madaniyatlararo muloqot jarayonida yuzaga keladigan asosiy muammolardan biri bu tushunmovchilikdir. Madaniyatlar o'rtasidagi farqlar ba'zan noto'g'ri tushunishga, hatto ziddiyatlarga olib kelishi mumkin.[5] Masalan, bir madaniyatda maqbul bo'lgan xatti-harakat boshqa madaniyatda hurmatsizlik yoki bepisandlik sifatida talqin qilinishi mumkin. Bunday holatlar odatda til, urf-odatlar va qadriyatlar farqlari tufayli yuzaga keladi.

Tushunmovchiliklarning oldini olish va ularni bartaraf etishning asosiy usuli madaniyatlararo savodxonlikni rivojlantirishdir. Bu degani, turli madaniyatlar vakillari o'zaro muloqotda bo'lganida bir-birining madaniy qadriyatlari va urf-odatlarini chuqur tushunishi va hurmat qilishi zarur. Bu savodxonlik xalqaro ta'lim tizimlari orqali ham rivojlantirilishi mumkin.[5]

Madaniyatlararo muloqot zamonaviy jamiyat uchun muhim fenomenlardan biri bo'lib, globallashtirish jarayonlarining ajralmas qismi sifatida namoyon bo'lmoqda. Turli millatlar va madaniy guruhlar o'rtasidagi o'zaro aloqalar tobora ko'proq dolzarblashib borayotgani sababli, madaniyatlararo muloqot xalqaro munosabatlarni tartibga solishda va milliy davlatlar ichida ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyat kasb etmoqda.

Madaniyatlararo muloqotning ijtimoiy ahamiyati shundaki, u jamiyatda turli guruhlar o'rtasida tinchlik, hamkorlik va o'zaro tushunishni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bugungi dunyoda millatlar va guruhlar bir-biri bilan tobora ko'proq aloqada bo'lib, umumiy maqsadlarga erishish uchun birlashmoqda. Shunday sharoitda madaniyatlararo tushunmovchiliklar va ziddiyatlarni kamaytirish, xalqlar o'rtasidagi tinchlikni saqlash va millatlararo hamkorlikni rivojlantirish uchun samarali muloqot zarur. Bunday muloqot faqat bir tomonlama emas, balki ikki tomonlama hurmat va anglashga asoslanishi lozim.

Iqtisodiy jihatdan esa madaniyatlararo muloqot xalqaro savdo va investitsiyalarni rivojlantirishda, turli mamlakatlar o'rtasidagi biznes aloqalarini yo'lga qo'yishda katta ahamiyatga ega. Iqtisodiy hamkorlik madaniy farqlarga nisbatan ochiqlikni talab qiladi. Madaniyatlararo tushunmovchiliklar korxonalar uchun zararli bo'lishi mumkin, chunki noto'g'ri qarorlar va kelishmovchiliklar kompaniyalar va davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlarga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli, madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish orqali samarali xalqaro biznes aloqalarini shakllantirish mumkin.

Siyosiy jihatdan ham madaniyatlararo muloqotning o'rni katta. Millatlar va davlatlar o'rtasidagi siyosiy munosabatlar barqarorlikka asoslanadi, va bu jarayonda madaniy o'ziga xosliklarni inobatga olish juda muhimdir. Xalqaro muzokaralar, siyosiy kelishuvlar va xalqlar o'rtasidagi hamkorlik ko'p hollarda madaniyatlararo muloqotning qay darajada muvaffaqiyatli tashkil etilishiga bog'liq bo'ladi.

Bundan tashqari, madaniyatlararo muloqotning ta'lim tizimidagi o'rni ham muhimdir. Turli madaniyat vakillari bir-birini anglash va hurmat qilishni o'rganishlari uchun ta'limda madaniyatlararo kompetentsiyalarni rivojlantirish talab etiladi. Buning natijasida kelajak avlodlar madaniy xilma-xillikka nisbatan bag'rikenglik va ochiqlikni saqlagan holda, global jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yurita olishadi.

Xulosa qilib aytganda, madaniyatlararo muloqot global jamiyatning har bir sohasida — ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va ta'limiy — muhim o'rin tutadi. Bu muloqot xalqlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi, madaniy farqlarni anglash va qabul qilishni osonlashtiradi hamda ziddiyatlarni bartaraf etishga yordam beradi. Globalizatsiya jarayonlari kuchayib borayotgan bir davrda, madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish nafaqat jamiyatlar ichida, balki xalqaro maydonda ham tinchlik, barqarorlik va taraqqiyotni ta'minlashda hal qiluvchi vosita bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Hall, E. T. (1976). *Beyond Culture*. New York: Anchor Books.
2. Ting-Toomey, S. (1999). *Communicating Across Cultures*. New York: The Guilford Press.
3. Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations*. Thousand Oaks: Sage Publications.
4. Samovar, L. A., Porter, R. E., & McDaniel, E. R. (2012). *Intercultural Communication: A Reader*. Belmont: Wadsworth.
5. Giddens, A. (2000). *Runaway World: How Globalization is Reshaping Our Lives*. New York: Routledge.